

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ВІДКРИТА ДИНАМІЧНА НЕЛІНІЙНА СИСТЕМА: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

АНОТАЦІЯ

Обґрунтовано, що інформаційна культура є відкритою нелінійною динамічною системою. Показано, що соціокультурна динаміка припускає спадкоємність, засвоєння ціннісно-нормативних, традиційних елементів минулого, які дозволяють зберегти відносну стійкість системи у поєднанні з новаціями, орієнтованими на її майбутній розвиток. Обґрунтовано, що на базі соціального досвіду в інформаційній культурі як системі поєднуються минуле, сучасне й майбутнє.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційні процеси, культурна динаміка, культурні практики, система культури.

АННОТАЦИЯ

Обосновано, что информационная культура является открытой нелинейной динамической системой. Показано, что социокультурная динамика предполагает преемственность, усвоение ценностно-нормативных, традиционных элементов прошлого, которые позволяют сохранить относительную устойчивость системы в сочетании с инновациями, ориентированными на ее будущее развитие. Обосновано, что на базе социального опыта в информационной культуре как системе сочетаются прошлое, настоящее и будущее.

Ключевые слова: информационная культура, информационные процессы, культурная динамика, культурные практики, система культур.

SUMMARY

It is reasonable, that an informative culture is nonlinear dynamic opened system. It is shown that a sociocultural dynamics supposes a succession, mastering of valued-normative, traditional elements of the past, that allow to save relative stability of the system in combination with the innovations oriented to her future development. It is reasonable, that on the base of social experience in an informative culture as the past, present and future, combine the system.

Keywords: informative culture, informative processes, cultural dynamics, cultural practices, system of culture.

Постановка проблеми. Вирішення сучасних проблем оптимальності інформаційних потоків нерозривно пов'язане з цінностями культурного розвитку. У сучасних умовах виявилися різкі розбіжності між традиційною гуманітарною культурою, пов'язаною з людиною, її духовністю і культурою технократичною, яка розглядає індивідів як "придаток" машин, як елемент сучасної технології. Абсолютизація технічних засобів виробництва і науково обґрунтована технологія знань призводить до визнання їх як вирішального чинника, який однозначно визначає всі сторони суспільного життя, характер і спрямованість соціального розвитку, в той час як дуже багато залежить від культурного потенціалу особистості і суспільства, взятих в широкому сенсі.

Завдяки розвитку технічних засобів можливості впливу на суспільство за допомо-

гою інформаційних технологій різко зросли. У зв'язку з цим, особливого значення набуває підвищення інтелектуального рівня суспільства, розвиток духовної (зокрема інформаційної) культури, недооцінювання якої може призвести до посилення соціально-економічних протиріч, зростання насильства над особистістю, дегуманізації суспільного життя. Уникнути цього можна тільки через гуманістично орієнтований процес інформатизації, який міг би протистояти антигуманному використанню технічних засобів. Людині необхідно не лише знання інформаційних ресурсів і вміння оперувати інформацією. Не менш важливого значення, як справедливо вважає В.Копилов, набуває формування інформаційного світогляду, культури сприйняття інформації, усвідомлення свого місця і своїх завдань в інформаційному суспільстві, що формується [1-3].

Результати аналізу наукових джерел і публікацій свідчать, що саме поняття інформаційної культури й до сьогодні знаходиться у стадії становлення й викликає велику кількість дискусій. З проблем інформаційної культури проводяться конференції, виходить немало публікацій. Особливо багато інформації можна знайти в мережі Інтернет. У сьогоднішній науковій парадигмі пострадянського простору простежуються різні дослідницькі підходи, основними з яких є: технологічний і культурологічний, які об'єднують педагогічні, аксіологічні, психологічні та інші підходи. Однак, незважаючи на достатню кількість наукових публікацій з даної проблематики, комплексних системних досліджень інформаційної культури недостатньо. Крім того, аналізуючи наявні матеріали, можна зафіксувати одну особливість: найчастіше проблема інформаційної культури розглядається тільки в світлі використання нових інформаційних технологій. Тому, метою статті є часткова ліквідація вказаної прогалини.

Виклад основного матеріалу. Сучасна соціокультурна ситуація характеризується насиченістю й різноманітністю динамічних процесів. Тенденція суспільства до модернізації зумовлює розширення актуального комунікативного простору, зміну існуючих культурних конфігурацій. Значущість перетворювальної, інформаційно-комунікативної, ціннісно-орієнтаційної діяльності людей для конструювання соціокультурної системи визначає активний інтерес до основоположних категорій з даної проблематики у сучасному соціально-філософському дискурсі.

У процесі попередньої концептуалізації основних уявлень про природу інформаційної культури і усвідомлення її особливостей у сучасних умовах ми дійшли висновку, що основні тенденції глобалізації найбільш чітко проявляються в інформаційно-культурних процесах, які сьогодні відзначаються неоднозначністю й складністю [4, 5]. Разом з тим, якщо розглядати сучасне суспільство у широкому розумінні, як складну багаторівневу систему, то й сучасну культуру доцільно розуміти як інформаційно-комунікаційну систему [6].

Розглядаючи соціокультурну систему в єдності суспільства і культури і визнаючи відносність меж між цими поняттями, концептуально важливим уявляється зазначення спе-

цифічних особливостей кожної з цих категорій. Якщо суспільство – це “система суб'єктного типу, заснована на діяльній взаємодії людей” [7, с. 11], або, за Е.Гідденсом, – система взаємин, що пов'язує індивідів в рамках єдиного, культурного середовища [8, с. 43-44], то культура – це ціннісний, нормативний чинник, що пов'язує, цементує, виконує системотворчу роль як інформаційно-комунікативна підсистема соціуму. “Соціальне” й “культурне” взаємно пов'язані і їх єдність реалізується у творчій особистості, яка виступає носієм соціально-функціонального й ціннісно-сислового змісту інформаційно-комунікаційних процесів.

Відповідно до даної градації соціального й культурного вимальовувалися загальні контури розуміння культури як способу діяльності (включаючи інформаційну), системи сенсів, норм, відносин і результатів діяльності людини і соціальних інститутів. Тобто культура – суто соціальний феномен, усі види й форми якого є позаприродними й позабіологічними утвореннями, пов'язаними з природою через перетворюючу діяльність людини. Про багатоаспектність даного явища свідчить величезна кількість визначень і тлумачень культури тих, що розрізняються не тільки формою, але і за змістом, залежно від часу і місця, від характеру суспільства, яке вивчається, що дало підставу П. Щедровицькому зробити категоричний висновок про те, що в сучасній філософській традиції і в комплексі соціальних наук поняття культури на сьогодні немає [9].

Важливою методологічною точкою відліку в даному контексті є концептуальна ідея культури не як суми речей або ідей, а культури, “як створюваної людиною наочної дійсності, в якій ми виявляємо, знаходимо самих себе, яка містить у собі умови й необхідні передумови нашого достовірно людського, тобто завжди і у всьому суспільного, існування” [10, с. 212].

Даний підхід слід доповнити деякою функціональною складовою, згідно з якою суть культури полягає не в стадіях еволюції або в зовнішніх впливах, а у внутрішній цілісності й функціональній взаємозалежності. Базовою основою цілісності як “тотальності, цілісності і власної закономірності” є людина, її соціальна дія. Механізм усвідомленої соціальної взаємодії у сфері культури включає суб'єктів дії з їх метою і мотивами; інформаційну цінність і насиченість здійснюваних комунікацій; зміни

конфігурації соціокультурної системи, що викликаються цими діями; вплив цих змін на інших індивідів, їх зворотну реакцію. При цьому, процес пізнання зумовлений ментальними, технічними можливостями суб'єкта, що формують пізнавальну активність інформаційного вибору, яка відповідає установкам індивіда і, у свою чергу, формує соціокультурне середовище. Розмежовувавши поняття "інформація" й "інтелект", Г.Кан відзначає, що інформація сама по собі не натхненна людською емоційністю, не здатна конструювати достовірно людське буття, культуру [11].

Підкреслюючи сутнісну значущість суб'єктності, ми не ідеалізуємо суб'єкта-носія певних культурних цінностей, включеного в мережу конкретних соціокультурних комунікацій. Саморозвиток людського буття опосередкований культурою. Соціальна аномія (будь-які види "порушень" у ціннісно-нормативній системі суспільства за Е.Дюркгеймом) – є неминучим проявом суспільства, що трансформується, а соціальні девіації, за словами Г.Маркузе – це "вивільнення, яке було б неослабним жахом – не катастрофою культури, а розгулом її найбільш репресивних тенденцій" [12, с. 328].

В узагальненому вигляді феномен культури найчастіше визначають як надбіологічну програму діяльності індивідів, як систему загальних принципів смислотворення й смислообміну, що інституційно закріплюють історично накопичений соціальний досвід [9, 13, 14]. Таким чином, можна висловити концептуальне припущення, що "не існує однорідного культурного "субстрата" – наочного, діяльнісного, ціннісного, мовного. Культура – це багатомірний, багатоаспектний цілісний" [15, с. 231], яка пронизує структуру соціуму, що існує в системі багатообразних і взаємообумовлених комунікацій. З точки зору теорії систем, складні соціальні цілісності (культура) містять особливі інформаційні структури, що володіють загальною інформацією про ціле, які забезпечують управління системою, її саморегуляцію. Однією з таких систем для культури є комунікація як спосіб передачі соціокодів. Тому, розуміння динаміки культури неможливе поза вивченням процесів комунікації, а відтак – інформації.

Не зупиняючись на дослідженні феномена комунікації, відзначимо загальноновизнану

думку про те, що культура еволюціонує разом із зовнішніми умовами в закономірності "загальне-часткове". Згідно з даним діалектичним співвідношенням, культура як "похідне" від соціуму до певної міри є його "проекцією". Проте, якщо лінійні системи реагують на зовнішні впливи в пропорційній залежності, то в складних відкритих системах стійкість і чутливість до впливів коригуються процесами самоорганізації, породжують нові динамічні структури, новий спонтанний порядок (синергетична інтерпретація детермінізму).

Як справедливо відзначають деякі вітчизняні дослідники, нова концепція соціального розвитку в самому стислому вигляді виражається тричленною формулою: системність, динамізм, самоорганізація [16-18]. Системний підхід припускає певну автономність кожної підсистеми, власний шлях розвитку при загальній взаємозалежності й цілісності всіх частин. Динамізм означає неможливість існування відкритих нерівноважних систем поза розвитком, поза рухом. Самоорганізація – найважливіший чинник утворення якісно нових властивостей відкритої системи, її внутрішнього впорядкування.

Системи, що саморозвиваються в контексті соціальної динаміки, зазвичай вимагають для свого вивчення нових категорій, але в той же час не виключають, а припускають методологію і понятійний апарат класичних, системних досліджень. У зв'язку з цим, відзначає В.Стьопін, "синергетика не відкривала ані ієрархічної зв'язаності рівнів організації в системах, що саморозвиваються, ані наявності в них автономних підсистем, ані прямих і зворотних зв'язків між рівнями, ані становлення нових рівнів складної системи в процесі її розвитку. Все це вона запозичувала з раніше вироблених системних уявлень, що увійшли до наукової картини світу" [19, с. 10].

Відкриття синергетики це, перш за все, "уявлення про кооперативні ефекти, що визначають відтворення цілісності системи і концепція динамічного хаосу, що розкриває механізми становлення нових рівнів організації" [19, с. 9]. При цьому йдеться не про абсолютний хаос – протилежності повного детермінізму, а про теорію, в якій, за словами Д.Чернавського, "разом з "хаотичними" поняттями (випадок, вірогідність тощо) зберігаються і динамічні поняття (передбачуваність найближчих наслід-

ків, горизонт прогнозування тощо)” [20, с. 113].

Концентрація на станах нестійкості в результаті дії випадкових флуктуації, що породжуються в соціальних системах слабо прогнозованою поведінкою суб’єктів, дозволяє описати механізми “стрибка” (по термінології класичної діалектики) через формування аттракторів (цілей) і виникнення нових параметрів порядку, передусім інформаційно-культурного. Якщо при діалектичному методі дослідження випадкове – форма прояву необхідного, то при синергетичному підході – самостійна, характерна властивість суспільного життя. Отже, “синергетика не відміння і не замінює системного дослідження”, що в термінологічному плані фіксується вченими в понятті “системно-синергетичний підхід” [19, с. 9]. Більше того, синергетика “як математичний апарат охоплює не тільки формальну логіку, але й діалектику” [20, с. 113], розвиваючи класичні методологічні підходи відповідно до викликів нестабільного часу. Таким чином, поєднання діалектичного й синергетичного методів утворює методологічне й категоріально-понятійне поле, на підставі якого доцільно здійснювати філософську концептуалізацію природи інформаційної культури в умовах інформаційного суспільства.

Такі характеристики сучасного суспільства як виражена складність інтеракцій, плюралістичність тощо провокують зникнення нормативності, розширюють прояви суб’єктивності, виникнення нової суті. З іншого боку, всеосяжні комунікації, інформаційна прозорість, толерантність до різноманіття породжують сингресивну можливість сполучення будь-яких відмінностей, єдності різнорідного, що, на думку деяких дослідників, створює “штучний рай узгодженості”, “загрозу епідемії згоди, загальної запрограмованості”, що є “принципом смерті й руйнування” [21]. Тут доцільно акцентувати увагу на проблемі толерантності оскільки, як справедливо зауважує Л.Тарасюк, “культура проявляється саме через світоглядну толерантність, яка означає здатність до сприйняття цінностей і духовних основ іншої особистості, направлених на діалог і взаємну актуалізацію. Таким чином, можна формувати у особистості ціннісне мислення, що дає змогу пріоритету вищих цінностей людського буття, здатного орієнтувати людину саме у такому виборі” [22, с. 186].

При цьому, методологічною основою множинності культурних практик в єдиному інформаційно-комунікаційному контексті сучасної культури є діалектика єдності і різноманіття. “Гетерогенний тип культури” [23] зберігає системну цілісність завдяки наявності зв’язків поза жорсткою заданістю, можливості синтезу утворень, що самоорганізуються, ступінь ентропії яких відповідає новим викликам часу, “розряджаючись” відповідною перебудовою соціокультурної структури.

Системну дезінтеграцію можна розглядати як наслідок ігнорування флуктуацій у відкритій системі культури. З іншого боку, як відзначає О.Астаф’єва, заперечення детермінізму, “покладання надій виключно на самоорганізацію соціокультурного процесу – помилкова точка зору. Вона пояснюється з одного боку, теоретичною неопрацьованістю понять нелінійної динаміки соціокультурних процесів і критеріїв самоорганізації в культурі, а з іншого – труднощами поєднання мов і дослідницьких програм спеціальних наук про культуру із загальною теорією управління, теорією систем та ін.” [24, с. 200]. Поєднання детермінізму й індетермінізму, системності й суб’єктності теорії самоорганізації дозволяють утверджувати цілісність культури через її функціональну інтерпретацію (перш за все – комунікативну), акцентуючи увагу на самоорганізації суб’єкта діяльності, включеного у багатоманітну мережу комунікаційних процесів.

Інтенсивний інформаційний взаємообмін, турбулентність соціального життя виключають можливості повернення у попередні стани (безповоротність історичного часу). Зростаюча випадковість інформаційно-комунікаційних процесів викликає періодичні “ефекти кумуляції” (ефекти направленої вибуху), що ламають прогнози у сфері медіапланування. Соціокультурна сфера стає непередбачуваною, а сприйняття дійсності суб’єктами – багато в чому обумовленим новими інформаційними потоками. Зрозуміло, не йдеться про абсолютний соціальний безлад. Базисним чинником, що консолідує систему сучасної культури, є не стільки раціонально фіксовані функціональні зв’язки, скільки імовірнісна інформаційна взаємозалежність суб’єктів через саморегулятивні моменти, що адаптують систему до зовнішнього середовища.

Філософія культури головною своєю метою якого ставить пояснення суті, специфіки культури, її взаємовідносин із природою й суспільством. Філософія культури зазвичай претендує на системність метафізичних тверджень про суть, генезис та найзагальніші закони культури, що безпосередньо не ґрунтуються на емпіричних фактах. Сучасне розуміння культури у контексті соціальної історії розглядає її як систему життєвих орієнтацій людини через архетипно-традиційні, міфічні та символічні модули буття знаках. Філософія культури розглядає культуру як сферу духовної, ціннісної, комунікативної організації суспільства, яка визначає норми поведінки, мислення, почуттів різних верств населення і націй у цілому.

Сучасні концепції культури пов'язують її формування з розвитком суспільства, соціальних груп, окремих особистостей і визначають рівні культури, її функції і види, а також складну діалектику матеріального та духовного.

Культура існує на всезагальному рівні, особливих та індивідуальних рівнях і виконує низку функцій – пізнавальну, виховну, світоглядну, емоційно-естетичну, діагностичну і прогностичну. Зміст і функції культури віддзеркалюються в таких її видах, як політична і правова, художня і естетична, культура праці і побуту, соціальна, економічна, екологічна, професійна, педагогічна, психологічна тощо.

Зазначимо, що у соціально-філософському контексті культура постає не як часткова сфера суспільного життя, а як суспільство в цілому, з точки зору розвитку людини як суб'єкта діяльності, розкриття властивостей і обдаровань людини. Культура уособлює загальну творчу діяльність у предметах для людини, вона є втіленням створених людьми матеріальних і духовних цінностей і постає як предметна сутність людини.

Як справедливо зазначає О.Старовойт, міра розвитку культури визначається мірою розвитку людини й суспільства. Культура є вираженням досягнутого людиною (людством) рівня історичного прогресу і навпаки, міра культурного світу є тріумфом виключно людського, все має значення лише остільки, оскільки воно є гуманним [25, с. 308].

Інтеграл культури – людина і людяність. Культура це культ людського буття. Створюючи людину, культура творить і саму себе, тому можна стверджувати, що культура завжди є

самотворчістю. Культура не є сталим буттям, це синергетичний процес становлення буття людини як людини, піднесення його до гуманістичних форм існування.

Як основні концептуальні аргументи, підтверджуючі ефективність теорії самоорганізації в сучасних культурологічних дослідженнях можна виділити наступні характеристики феномена культури, запропоновані вітчизняними ученими [15, 26, 27]. По-перше, культура як інформаційно-комунікаційна система, як специфічний вид діяльності відноситься до складних організованих соціальних утворень. Механістичне розуміння системи у Л.фон Берталанфі змінилося процесуальністю у О.Богданова, коли система – це, перш за все, процес, вона не відокремлена від середовища, а змінює її, еволюціонує разом з нею. Ми ж визначатимемо систему як сукупність елементів, об'єднаних самоорганізацією, єдністю мети і функціональною цілісністю.

По-друге, культура – це відкрита система, органічно включена в складнішу цілісність. Складну мережу “зовнішнього”, інформаційного обміну з фіксацією “досвіду” попередніх взаємодій можна представити як нелінійне середовище. Як справедливо зазначає Л.Подолько, “кожна культура актуалізує ті пласти сукупного ціннісного досвіду людства, котрі в найбільшій мірі співзвучні її вихідним ціннісним установкам, що складаються на основі не тільки певних суспільно-економічних факторів, але й визначаються культурно-політичними реаліями і духовною ситуацією часу” [28, с. 252]. Відкритість системи зумовлює її динаміку, підтримує відповідність внутрішньої структури зовнішньому середовищу. Звідси – конструктивна роль динамічного хаосу і позитивний сенс біфуркаційного стрибка (точки розгалуження у розвитку). Мимовільний перехід до нового, відносно стійкого стану знижує міру внутрішньої нерегульованості (ентропійності) системи.

По-третє, система культури є початково динамічною через властиву їй суб'єктність і інформаційно-комунікативну природу. Інформація як сутнісна основа буття є субстанцією активності світу, а комунікації – системотворчим чинником соціокультурних утворень.

По-четверте, культура соціуму – це система, здатна зберігати рівновагу завдяки саморегульованому пристосуванню (через свою

відкритість) до навколишнього динамічного середовища.

По-п'яте, система культури зі всіма її феноменами – це зв'язаність управління і самоврядування, формальних і неформальних відносин. Зокрема, як вказує В.Веденєєв, "сучасне суспільне управління потребує наявності спеціальних соціокультурних "комунікативних кластерів" [29, с. 328]. Цілком доцільно припустити, що це, передусім, – "фразеологічні кластери" семантичного розуміння і досягнення взаємної позитивної поведінки інтерсуб'єктів. Тим самим, на думку В.Веденєєва, "формується зовсім новий комунікативний і культурно-інформаційний дискурс у суспільній управлінській системі, а з цим – інформаційна культура управління суспільством і суспільними трансформаційними процесами" [29, с. 328].

Інституційні утворення функціонують в контексті міжсуб'єктних, неформальних взаємозв'язків, які здійснюють еволюціонуючий вплив на систему як цілісність через моменти розуміння у процесі комунікації. Дані "точки розуміння", І.Ільєєва визначає як своєрідні аттрактори (цілі), що притягують до себе людей, організуючі їх діяльність, що сприяє знаходженню оптимального рішення в періоди криз [30]. Система неформальних взаємозв'язків уловлює нюанси коливань зовнішнього середовища, самоорганізовується, сприяючи тим самим адаптації всієї системи до умов буття, що змінюються. Це стосується і організаційних змін в установах соціокультурного профілю і впровадження технологічних інновацій в інформаційній сфері і змістовності соціальних комунікацій.

По-шосте, система культури заснована на визнанні самостійної цінності особової активності суб'єкта, тобто людина розглядається як відкрита, складна, еволюціонуюча система, у програму діяльності якого включений комплекс інтелектуальних, емоційних механізмів, що породжують внутрішнє прагнення до самоорганізації. Певні зовнішні форми прояву даної активності (установи культури, канали комунікації) "оформляють" цілісність соціокультурної реальності. Соціальна активність, функціонування соціальних утворень – буття, засноване на діалогічності самоврядних суб'єктів.

Узагальнюючи вище зазначене, можна констатувати, що культура – складне організоване соціальне утворення розглядається тут з

точки зору системно-синергетичного підходу як відкрита, динамічна система, здатна зберігати рівновагу на основі зв'язаності управління і самоврядування при ціннісній значущості особової активності і зростаючого взаємозв'язку індивідуально-творчої і колективної свідомості в мережі складних комунікацій.

Проте можливості самоорганізації культури, її феноменів, а також інших соціокультурних утворень, нерівнозначні, тобто скидання ентропії однієї системи розупорядковує інші. Тому, серед узгоджено рухомих компонентів соціальної системи неминуче є такі, що активно самоорганізуються, і "аутсайтери". Самоорганізація вторгається в буття соціального світу з різним ступенем готовності систем до зустрічі з нею, не сполучаючи їх при цьому, а, навпаки, підсилюючи міжсистемне розузгодження. Цей процес виявляється на всіх рівнях соціального устрою – в групах, колективах, етносах, національних спільнотах і в глобальному масштабі. Новий рівень синергетичного підходу інформаційно-сингресивний припускає, що єднання різних, у тому числі і неоднорідних, елементів забезпечує так звана вихрова сингресія (гр. *syn* – разом, *gressio* – рух), у процесі якої сполучаються, проникаючи один в одного, неоднорідності і, як наслідок – проводяться нові форми і здійснюються їх переходи в нові стани, створюючи цілісність.

Консервативність соціуму, соціальний гомеостаз забезпечується минулим, селективно зафіксованим у культурі. Взаємозв'язок традицій і інновацій, народження нових динамічних структур з позицій представленого підходу здійснюється таким чином: гомеостатичне ядро (культура) зв'язує, притягує до себе новацію, яка при достатній активності здійснює кругові рухи спочатку по поверхні ядра, а потім по спіралі, що сходиться, втягується в його глибину, представлена найбільш ранніми структурами гомеостату. В процесі цього руху минуле, інтегроване в сьогодення, проводить відбір ознак новацій, корисних для майбутнього. Пройшовши відбір, новаційні складові спіраллю, що тепер уже розгортається, прориваються з глибини ядра на "оперативний простір", збагачуючи гомеостатичне ядро шляхом просування новою якістю і креативно змінюючи інформаційний зміст антропо-соціального коеволюційного процесу.

Одним з елементів авторської концепції

є окреслення наступних сингресивних характеристик культури. Діяльнісна підстава культури як інформаційно-комунікаційної системи акцентує увагу на взаєминах суб'єктів як умови її людського існування. У характеристиці сингресії як загального руху різних культурних утворень, "загальний рух" указує на спільність генезису і взаємозв'язку змін всіх соціокультурних феноменів. "Різність" підкреслює, що процес руху відбувається у взаємодії інформаційно-культурних неоднорідностей.

Неоднорідність взаємодіючих індивідів актуалізує сингресивний підхід при розгляді соціокультурних комунікацій, в яких інформаційні потоки направлені на свідомість неоднорідних суб'єктів (індивідуальних або колективних). Одні миттєво реагують на зміни навколишнього середовища, відповідаючи їм власними змінами (інформаційна спорідненість), інші – є інформаційно толерантними й реагують в основному на сильні або істотно незвичайні сигнали, треті – інформаційно резистентні і чинять опір будь-якій інформації, що порушує усталений інформаційний баланс.

Доречно припустити, що якщо відносити суб'єктів – це, перш за все, інформаційні відносини, то саме вони визначають міру організованості системи. Будь-яка система (суспільство, культура), в яку не поступає інформація, приречена на хаос, що має зовнішній вигляд стабільної рівноваги. У той же час, класичне уявлення про неентропійне значення інформації все частіше проявляє себе з протилежного, тобто розупорядковуючого боку, що вимагає нового розуміння процесів її генерації і трансляції в контексті постнекласичної науки.

Унікальна внутрішня єдність структурних компонентів культури досягається за допомогою комунікаційних взаємодій. Тому виникнення будь-яких нових систем є виникненням нових інформаційних потоків і комунікаційних мереж. Саме в інформаційно-комунікаційних взаємодіях полягає методологічна основа соціальної інтеграції як з'єднання різних частин в ціле, створення нової якості на базі сингресивності, для якої характерні взаємозалежність, взаємодоповнюваність, синхронізація неоднорідних систем або інших її складових.

Таким чином, як висновок, зазначимо, що інформаційна культура є відкритою нелінійною динамічною системою. Соціокультурна динаміка припускає спадкоємність, засвоєння

ціннісно-нормативних, традиційних елементів минулого, що дозволяють зберегти відносну стійкість системи у поєднанні з новаціями, орієнтованими на її майбутній розвиток, тобто здійснюється діалектичне "зняття" старого, збереження позитивного в новій системі. Звідси витікає, що, на базі соціального досвіду у системі культури сингресивно сходяться минуле, сьогодення і майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

1. Копилов В.О. Знання – експлікація сутності в пошуках соціальної ресурсності / В.О. Копилов // Гуманітарний часопис : збірник наукових праць. – Х. : НАУ ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2010. – № 1. – С. 21–36.

2. Копилов В.О. Знання і Влада в епоху постмодерну: дискурс легітимації Жана-Франсуа Ліотара / В.О. Копилов // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова : збірник наукових праць. – Серія № 7. «Релігієзнавство. Культурологія. Філософія». – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – № 17 (30). – С. 120–129.

3. Копылов В.А. Убеждение как метод эпистемократии / В.А. Копылов // Гуманітарний часопис : збірник наукових праць. – Х. : НАУ ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2010. – № 2. – С. 42–58.

4. Прудникова О.В. Філософський дискурс інформаційної культури / О.В. Прудникова // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» : Серія : філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. : А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2014. – № 2 (21). – С. 33–41.

5. Прудникова О.В. Глобальні соціокультурні процеси й інформаційна культура / О.В. Прудникова // Освіта і наука в Україні. Матеріали всеукраїнської конференції 21-22 червня 2013р., м. Дніпропетровськ. Частина 2. / наук. ред. О.Ю. Висоцький. – Дніпропетровськ : Роял Принт, 2013. – С. 209–211.

6. Прудникова О.В. Культура як інформаційно-комунікаційна система: системно-синергетичний вимір / О.В. Прудникова // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. : А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2013. – № 3 (17). – С. 54–64.

7. Бороноев А.О. О понятиях «общество» и «социальное» / А.О. Бороноев, П.И. Смирнов // Социс. – М. : 2003. – № 3. – С. 5–22.

8. Гидденс Э. Социология / Э. Гидденс. – М. : Эдиторал УРСС, 1999. – 704 с.
9. Щедровицкий П.Г. Культура и мышление [Электронный ресурс] / Щедровицкий П. Г. – Режим доступа : <http://www.shkr.ru/lib/publications/55/print>.
10. Шендрик А.И. Основы теоретической культурологии / А.И. Шендрик / В 2-х кн. – М. : Институт молодежи, 1999. – Кн. 1. – 228 с.
11. Купряшина Е.В. Возможности анализа социокультурных процессов современности [Электронный ресурс] / Купряшина Е.В. – Режим доступа : <http://socio.thewalls.ru/ccsrc/docs/sb2kupryashina.htm>.
12. Маркузе Г. Одномерный человек / Герберт Маркузе [пер. с англ. А.А. Юдина]. – М. : АСТ, 2009. – 331 с.
13. Дяченко Т.О. Організаційна культура: теорія і практика : монографія / Т.О. Дяченко. – К. : Логос, 2012. – 323 с.
14. Павленко Ю.О. Антропологічні виміри ідеології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.04 «Філософська антропологія, філософія культури» / Ю.О. Павленко. – К., 2010. – 19 с.
15. Богатырева Т.Г. Культура и управление: синергетический аспект взаимодействия / Т.Г. Богатырева // Синергетика и социальное управление. – М. : РАГС, 1998. – С. 225–233.
16. Дзьобань О.П. До проблеми критеріїв соціального розвитку з позицій соціальної синергетики / О.П. Дзьобань // Гілея : науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В.М. Вашкевич. – К. : ВІР УАН, 2011. – Випуск 54 (11). – С. 218–222.
17. Суспільні відносини та розвиток: теорія, історія, практика : монографія / А.М. Михненко (кер. авт. кол.), О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, О.В. Соснін. – К. : НАДУ, 2009. – 396 с.
18. Гречана С.І. Економічний та соціальний розвиток сучасного міста : монографія / Гречана С.І. – Луганськ : Ноулідж, 2011. – 193 с.
19. Степин В.С. Саморазвивающиеся системы и постнеклассическая рациональность / В.С. Степин // Вопросы философии. – 2003. – № 8. – С. 5–17.
20. Чернавский Д.С. Синергетика и информация: динамическая теория информации / Д.С. Чернавский. – М. : Наука, 2001. – 244 с.
21. Краснухина Е.К. Социальная катастрофа и кризис коммуникации [Электронный ресурс] / Краснухина Е.К. – Режим доступа : <http://socialphilosophy.pu.ru/katas30.htm>.
22. Тарасюк Л.С. Проблема сучасної етики спілкування в контексті метаантропології / Л.С. Тарасюк // Гілея : науковий вісник. Збірник наукових праць / гол. ред. В.М. Вашкевич. – К. : ПП «Видавництво «Гілея», 2014. – Вип. 85 (6). – С. 183–186.
23. Тощева Е.Е. Философские исследования гетерогенности бытия [Электронный ресурс] / Тощева Е.Е. – Режим доступа : <http://vvTvww.igpk.ru/rc/printasp>.
24. Астафьева О.Н. Синергетический подход к исследованию социокультурных процессов: возможности и пределы / О. Н. Астафьева. – М. : Изд-во МГИДА, 2002. – 295 с.
25. Старовойт О. Поняття інноваційної культури в сучасному філософському і культурологічному дискурсі / О. Старовойт // Гілея : науковий вісник. Збірник наукових праць / гол. ред. В.М. Вашкевич. – К. : ВІР УАН, 2014. – Випуск 83 (№ 4). – С. 305–308.
26. Дзьобань О.П. Традиції й новації як детермінанти розвитку культури / О.П. Дзьобань, С.О. Руденко // Філософія і сучасність: Науково-теоретичний і практичний журнал / За ред. професора С.М. Пазиніча. – Х. : ХДАДМ, 2010. – Випуск № 4. – С. 123–135.
27. Дяченко Т.О. Організаційна культура: теорія і практика : монографія / Т.О. Дяченко. – К. : Логос, 2012. – 323 с.
28. Подолянко Л.А. Культура як система цінностей особистості / Л.А. Подолянко // Гілея : науковий вісник. Збірник наукових праць / гол. ред. В.М. Вашкевич. – К. : ПП «Видавництво «Гілея», 2014. – Вип. 85 (6). – С. 257–261.
29. Веденєєв В.О. Комунікативно-інформаційний метод соціокультурного регулювання громадянських процесів в культурно-інформаційній суспільній системі / В.О. Веденєєв // Гілея : науковий вісник. Збірник наукових праць / гол. ред. В.М. Вашкевич. – К. : ПП «Видавництво «Гілея», 2014. – Вип. 85 (6). – С. 325–330.
30. Ильяева И.Л. Общение, понимание и идеи как предмет синергетики [Электронный ресурс] / Ильяева И. Л. – Режим доступа : <http://sv.intbel.ru/№26/pg04-01/>.